

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. шлях. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Головний Редактор прий-
має від 11—12 год. перед-
полуднем.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5-00 зол.
Чвертьрічно 15-00 „
Піврічно 30-00 „
Річно 60-00 „
ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 долар.
Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр.
Італії 7-50 зол., Німеччині 7-50 зол.
Швейцарії 5 шв. фр., Чехословач-
чині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Бол-
гарії 7-50 зол., Австрії 7-50 зол.,
Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
—
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Український Громадський Комітет Допомоги Страждальній Україні.

З ініціативи Української Парламентарної Репрезентації відбулася у вівторок дня 25. липня п. р. в залі засідань Українського Національно-Демократичного Об'єднання нарада представників усіх наших центральних установ у справі теперішніх відносин на Великій Україні та в справі допомогової й рятунової акції для погнібаючих наших наддніпрянських братів.

Ця нарада була попереджена відповідними підготовчими заходами, а саме: ще в неділю, дня 16. липня відбулася теж з ініціативи Укр. Парла. Репрезентації вступна нарада з представниками центральних установ у цій самій справі. На тій нараді рішено створити відповідний Громадський Комітет із представників усіх наших центральних, як культурно-наукових так професійних і економічних установ. На нараді вибрано окрему комісію, яка мала підготувати подрібний план праці майбутнього Комітету та його організацію. Після закінчення праці Комісії скликала Президія Української Парла. Репрезентації нараду на день 25. липня п. р.

У цій нараді взяло участь 48 представників, які заступали 44 львівські установи, втім і українські емігрантські т-ва. Цю незвичайно чисельну нараду відкрив урядуючий заступник голови Української Парла. Репрезентації пос. д-р Володимир Загайкевич, що в своєму вступному слові з'ясував цілі і завдання наради. З черги прийшов до слова ред. В. Мудрий, що представив учасникам наради від підготовчої Комісії завдання і план праці наміченого Громадсько-

го Комітету. Після короткої виміни думок присутні однодушно рішили:

1) почати негайно працю в обороні загроженого існування широких мас українського населення на Великій Україні.

2) Всі зібрані рішили уконституватися у Загальний Громадський Комітет допомоги страждальній Україні.

3) Всі зібрані рішили вибрати Діловий Комітет для негайного започаткування праці.

Після того присутні вибрали президію Загального Громадського Комітету. Головою цього Комітету вибрали посла д-ра Дмитра Левицького. Крім того вибрали Діловий Комітет.

До Ділового Комітету увійшли: ред. Василь Мудрий як голова, пос. З. Пеленський і д-р Ів. Гига, як секретарі, пос-ка Мілена Рудницька, як заступниця голови і пп. В. Кузьмович, о. Блозовський та Вол. Целевич, як члени Комітету. В Діловому Комітеті зарезервовані два місця (в тому одно місце заступника голови) представникам українських установ і одно місце представникові молоді. Діловий Комітет дістав право кооптування нових членів споміж членів Загального Громадського Комітету в випадку потреби.

У найкоротшому часі оголосить Діловий Комітет далішні інформації про свою працю. За всякими інформаціями в цій справі треба звертатися до секретаріату Комітету по адресі: пос. Зеновій Пеленський, Львів, Підвалля 7/III. п.

Голод на Україні.*)

Написав для „Діла“ д-р Евальд Амменде
генеральний секретар Конгресу Національностей (Відень).

І. ГОЛОВОДІ СТРАХІТТЯ В ССРС І ЗОКРЕМА НА УКРАЇНІ.

Це не простий випадок, що я як генеральний секретар Європейського Конгресу Національностей, який об'єднує кругом 40 мільйонів європейців, підіймаюся отсього туду, щоби світові з'ясувати нечувані страхиття голодової катастрофи в Радянській Союзі. Адже на його пограниччю мешкають численні народи, обняті Конгресом, українці, білоруси, литовці й інші. Вони, очевидно, мають докладні дані про положення їх братів по тій стороні кордону, як і взагалі про все те, що діється на широких, хліборобських землях Союзу. Мало того, що границя щільно замкнена і сильно бережена густо розставленими російськими військовими частинами, все таки передістаються сюди голодом гнані людські жертви. Головно здовж водних границь Дністра і Збруча стали ті втечі трохи не щоденним явищем.

2. СВИДОЦТВА ОЧЕВИДЦІВ ПРО ГОЛОД.

Іх оповідання про голодові страхиття потверджують нічні свідки зза кордону, яким вдалося обіхати й оглянути північний Кавказ, Кубань, Надволянську Німецьку Республіку, а особливо Україну. Їх описи і свідчення понад всякий сумнів достовірні. Тут нехай буде відносно згадано хочби одного з них, а саме Гарета Джонса (Garreth Jones), бувшого секретаря Льюїс Джорджа, який свої спостереження помістив у „Манчестер Гарзіян“, знанім ліберальнім органі і якого хіба годі посудити про вороже наставлення до Союзу. Цей кореспондент перейшов здовж і поперек широкі степи України та Кубані і те, що він там бачив, реєструє в своїм звіті до того, що Радянський Союз стоїть на передодні такої самої голодової катастрофи, як це було в 1920/21 р. Ба, що більше, на основі тих спостережень він твердить, що населення Казакістану змало до трьох чвертей: решта вимерла в наслідок голоду і його-

супровідних явищ. Те саме потвердження тамошніх відносин дають особи — знавці, які чи то на дипломатичній службі в Москві, чи то займаючи інші відповідальні становища, так сказати в офіційальнім характері і по званню слідкують на місці за розвитком подій. На їх думку число померлих з голоду доходить вже в цьому півроці до мільйонів. Один з них обчислює, що в однім північній Кавказі, який йому особисто добре знаний, померло більше як два мільйони людей і думає, що число жертв тої катастрофи в цілій Союзі багато разів більше.

Кожний день приносить сотки листів з України, з Кубані, знад Волги, в яких всюди одна і та сама мова, просьба про поміч, про рятунок перед голодовою смертю. Крім українців вимірають німці, білоруси, фіни, естонці, жиди, росіяни — коротко члени всіх національних груп, які замешкують Радянський Союз. На останнім зібранні виділу Конгресу Національностей вирішили представники поодиноких національних груп, зокрема ті, які мають земляків у Радянській Союзі, по змозі підтримати запомогову акцію і зі своєї сторони зібрати всякі матеріали і дані про голодову катастрофу.

3. ПРИЧИНИ ГОЛОВОДІ КАТАСТРОФИ НА УКРАЇНІ.

Коли мова про причини сумного явища, то знавці совітських відносин є одної думки, а саме, що завинили тут крім кліматичних впливів небувала досі поява ржі, заломиння засівної кампанії, та передовсім повна невдача нагально перепровадженої колективізації. У січні п. р. з гордістю покликувався Сталін на факт, що

колективізація обняла 61%, всіх господарств які злучені в 220.000 колективів і 5.000 державних збіжжів зглядно скотових господарствах. Здавалось би — він осягнув намічену ціль. А всеж дійсність показала, щось зовсім протилежне: той, на кім оперлася колективістична система — не видержав і заломався. Не дописала людина. Експеримент підівати селянина від його „скиби і перемінити його в робітника-пролетаря на державнім колективі — не вдался. Характеризуючи цей стан завважує д-р О. Шіллер (Ga. Dr. Otto Schiller, Die Krise der Sozialistischen Landwirtschaft in der Sowietunion) зовсім слушно, що „при перепевденні колективізації завів один фактор продукції — людина“.

4. ЧОМУ МОСКВА ВИГОЛОДЖУЄ УКРАЇНУ?

У тому твердженні належить шукати ключа до того, що діється в Радянській Союзі. У тім і причина тих неспроможних тракторних і машинних цвинтарів, явища, про яке каже один з очевидців, що його не в силі собі засувати і найбуйніша фантазія. Тут не допоможуть ніякі заперечення, побудовані на механізації. Радянське господарство заломилося на примітивності радянського селянина. Позбавлений всякої господарської ініціативи і якогонебудь особистого ефекту, він протиставився всяким йому поставленим вимогам і завданням. „Не віряючись властивого воєнного плану“ — каже цитований Шіллер — „е слідні заходи рятувати захитану дисципліну раз зміною тактики і матеріальними обіцянками, раз драконськими засобами, які часто нагадують заведення стану облоги“. Але дарма, програє тут очевидна.

Половина великої території Союзу, всі північ і мающо не всі промислові центри і райони живуть доволем надвишки збіжжів продуктів полуудя, головню України. Від їх скількості, зглядно від мінімального постачання засобами поживи консуційної частини Радянського Союзу, зокрема його промислових центрів, залежить існування і будуччина комуністичної держави. Звідси і провідна думка, що найважливіша й основна задача радянської господарської політики — це забезпечення тих районів у засоби поживи. На практиці це виглядає так, що без огляду на те, яке було живило, лихе чи добре, консуційні осередки мусять за всяку ціну дістати мінімальну скількість харчових продуктів, хочби ті, які їх мають постачати, самі голодом примірали. У минулому році в брутальний спосіб забрали селянам їх збіжжя, так що вже в лютім шаліла на Україні, тієї колись найбагатшій землі, а також над Волегою і на Кубані страшна голодова нужда. Сотки тисяч і мільйони впали її жертвами. Безсилі, опухлі, із страшним виразом в очах, зішли вони тихо, без протесту з того світу. Ніщо не турбувало грізної тиші. Голодова змора, яка лягла на Україну не доходила за кордон і спокую не заворушила ніяка зовнішня чутка. До непізнання виснажені і палаючі жаждою вмирають діти, мужі і старці. Всюди один і той самий образ страхиття — страшно голодової смерті.

5. У ЧОМУ ТРАГІЗМ ПОЛОЖЕННЯ НА УКРАЇНІ?

Трагізм теперішнього положення на Україні лежить у тім, що по всякій ймовірності по тім першій періоді голодової катастрофи приїде зимою згл. весною друга ще більша і ще страшніша, якщо світ не приїде в час з відповідною допомогою. Бо не треба бути знавцем, щоби вже нині знати, що ці живи так само не допишуть як попередні. Засівну кампанію як озимини так і ярини перенесено неділо і по-верховню, бо інакше було годі. На доцільне оброблення землі не доставало ані худоби**), ані відповідних робочих рук. Голодний селянин кепський господар а вже гірший наемний робітник. Як це оброблення виглядало, про це оповідає один наочний свідок (мимоходом ка-

*) Генеральний секретар Конгресу Національностей д-р Евальд Амменде оголосив у віденській „Райхспост“ важку статтю про голод у ССРС. На статтю найшла широку відгуків у світі. Заразували на неї і московські „Ленінці“. Ця стаття, яку друкуємо, виготовив д-р Амменде спеціально для „Діла“.

**) Згаданий наші Шіллер обчислює, що за час від 1928 до 1932 о. стан худоби зменшався з 70,3 до 29,2 мільйонів штук.

жучи людина високопоставлена і компетентна) так: „Минулої осені в численних околицях не вдалося переорати піль під зиму, через що вони сніжно заросли. Весною їх порозлизи чи там зга-кували і так засіяли. Наслідок був до передба-чення: бурливі фантастичні розміри, що й описати годі. Розуміється само собою, що в тих районах не може бути цього року ніякого жнива, крім хіба одного — бурини“. Та сама особа впевнена далі, що з огляду на діяючий брак худоби, по причині, що населення голо-дом знаможе, успішне переведення самих жнив річ дуже сумнівна. До того як причина явища голоду вибухають раз-у-раз різні недуги і пошести як п'ятистий тиф, а навіть джума. Бурливі всі ті обставини на увагу, виходить, що колиб навіть вдалося цілу червону армію за-прести до збору, то вислід цього річного жнив далеко не вистарчить на те, щоби бодай місце-ве населення на зиму забезпечити. Мареву го-лоду стоїть проті перед очима і то може в гріз-нішій формі як колинебудь перед тим

6. ШИРИСТЬ МОСКОВСЬКОГО ДИКТАТОРА НА УКРАЇНІ ПОСТИШЕВА.

А колиб хто хотів ще нових доказів на те, яка загроза в найближчих місяцях чекає особ-ливо мешканців України, то тих достатньо ви-славив туди недавно Постишев, диктатор Мо-скви. Його промова, яку він виголосив 10. червня на зібранні ЦК КП(б)У і яку передруку-вали „Ізвестія“ 22 червня, викликала глибоке враження у кожного хто мав нагоду її читати. З неї ми довідуємось, що Москва готується до мізерної рештки цього річного жнив звести з голодним селянством України бій на життя і смерть. Центральні власті є приневолені тим разом може більше як у минулі роки забрати селянам усіх планою їх рук, їх жниво. Як хто хоче, але тут заходить свого роду примус для Москви. Конечність рятівності системи і необ-хідність проживання робітничих мас проми-слових центрів, ведуть у протистій лінії до сві-домого виголодження селянства. З тої при-чини у московських агентів не може бути мови про якінебудь уступки людському почуттю, чи там „болеві серця“, як то вимовно вислови-ся Постишев. Тут і прийшло знесення автоном-ного судоправства і заступлення його інстан-цією „всесоюзного“ прокуратора в особі шойно назначеного Акулова.

7. ДРАКОНСЬКІ УКАЗИ МОСКВИ.

Як свого роду правне обґрунтування насту-пу Москви на Україну, передрукувала москов-ська „Правда“ постанову всесоюзного Ц. К. з дня 10. червня, яка щодо гостроти і консе-квенцій перевищує всі досі видані, подібні за-рядження. „Всупереч практиці минулих років, читатиме там, ніхто не сміє ухилитися від обо-в'язку, віддати державі призначену кількість збіжжя і то безпосередньо після збору“. Той зобов'язок є „абсолютний“ і про зменшення жнири приписано податку „не може бути мо-ви“. „Хліб мусить бути зараз, без ніякої про-вадки відставлений до державного збору і за-точне виконання тих постанов відповідають своєю особою комуністичні урядовці“. --- До-чого ця постанова Ц. К. зміряє, видно знову-ж з промови Постишева, яка серед давніх обста-вин набирає просто історичного значіння. Він ст-верджує признає помилку заломання збіжжя ка-мпанії на Україні, називаючи її „ганьбою мину-лого року“. То вічне припознання України не-сміє більше повторитися. Щоби направити здо-треба увінчати собі всі ті похибки і блудні, які донесли до цього. А всім, це ніякі там „обек-тивні обставини“, це не зменшення продукції із-за зовнішніх, природних причин, --- ні, це наші прагання „чутливості“, „людяність“, якими так часто грішили місцеві комітети, са-ботуючи тим самим здачу збіжжя. Всі ті огляди зворушливої людяності супроти зубожілого, голодного населення це, на думку московсько-го диктатора, „потурання інтересам консуме-тів“. Він ілюструє це „потурання“ низкою при-кладів, де місцеві комітети на першому місці ставили потреби місцевого, продукуючого на-селення і шойко надлишку, яка оставалась, відла-вали на податок. І він кличе з емпізою: „Чи-треба ще доказувати, якою фальшивою є по-дібна поведінка? Державі і її потреби сходять тут на другий план, а на перше місце ставиться спротив місцевого виживання! Чи не означає-воно, що ті місцеві комітети, підтримуючи спо-жничі інтереси селянства, робили на шкоду

пролетарської держави?“ Ці характеристичні слова говорять самі за себе. Вони найкраще характеризують трагізм теперішнього поло-ження на Україні. Коли цесь там в якихсь заку-тинах зубожілої країни і в комуніста воруши-лося серце на вид безпримірного болю і мук обездоленого народу, то це на будуче має скін-читись і по наказу диктатора Постишева серце не сміє більше милосердитись і дрижати...

8. ЛІКВІДАТОР УКРАЇНСЬКОГО „СЕПАРАТИЗМУ“ І ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ НА УКРАЇНІ.

Постишев прибув на Україну з весною, в час, коли там голод вже всевладно панував. Від тої хвилі він стоїть на чолі непроглядного числа урядовців і інших службовців ексекутив-ного апарату і немов вождь найзділної армії веде невблагану, безпощадну війну з українським се-лянством за хліб. А ця боротьба незвичайна, бо по його власним словам, це „боротьба за соція-лізм і за вдержання більшовицького режиму“. Серед даних обставин, де по одній стороні все-владний диктатор з підчиненим йому ексекутив-ним державним апаратом до червоної армії включно, а по другій мільйони виголоднілого се-лянства, очевидно, ніякий збройний опір не-можливий.

Але війна, яку Москва в особі Постишева виводила на Україну ведеться не тільки зі селян-ством за хліб, вона звернена також проти укра-їнського комунізму, головню проти його осві-ченої інтелігентної верстви. І це найбільше тра-гічна сторінка українсько-російського супер-ництва. До того це явище диктуване так скля-тиб натуральним розвитком обставин. Його причина в поділ згд. розположенні промисло-вих і хліборобських областей Радянського Со-юзу. Коли трохи не цілий промисл знаходиться на російській його часті, то Україна належить до чисто аграрних сторін. Вже само прямування чи там повинність Москви задовольнити потреби консумції російських промислових центрів у першій мірі коштом плодородної і в великій при-родній скарби вивінованої України, мусить по-слідовно вести до українсько-російської кон-троверсії, яка очевидно, збільшується в міру збільшеного тиснення противної сторони. Явна і безпощадна експлуатація України без відпо-відного еквіваленту з боку Москви стає причи-ною негодування в рядах навіть найбільше ідей-них українських комуністів і доводить остаточно до отвертої ворожнечі, як це наявно показало-ся в останнє на зібранні Ц. К. в Москві, де у-країнську декларацію за пробу формального протесту просто увязнено і віддано в руки ГПУ (чека).

9. „ПЕРЕМОГА“ ПОСТИШЕВА НАД УКРАЇНСЬКОЮ.

Антагонізм українсько-російських відносин мусів послідовно викликати реакцію і на освіт-ній діяльності життя і причинитись до підсилення культурних стремлень на Україні. До недавня, себто до приходу Постишева в Харків, стояв на чолі народнього комісаріату освіти Микола Скрипник, бувш. близький співробітник Леніна і між іншим співтворець Радянського Союзу. Як ширий, переконаний українець займав він найвищі становища на Вел. Україні, був народ-

нім комісарем господарства, освіти, а як на-стінний керівник Ком. Партії більшовицької Укра-їни заступав її у всесоюзнім Ц. К. як його за-ступник президента. Будучи рівночасно зна-ним письменником, опублікував Скрипник знач-не число наукових праць поважного значіння для розвою пролетарської української кул-тури. Що Скрипник серед тих обставин збіжжя, провів своє становище на Україні — річ само-зрозуміла. Але він мав відвагу силою власних д-окремішностей інтересів свого краю. І тим же-стигнув на себе негодування російщини з особ-ливого недавнього суперника Постишева. На з-бранні Ц. К. дня 10. червня прийшло до особ-ливого стрічі між експонентами двох противних-ворожних напрямків, правда в обміні роль. По-стишев промовляв як всевладний диктатор У-країни — Скрипник як підсудний тогочас-тету. Ми не знаємо змісту промови Скрипника, дискусійна комуністична преса промолчала з-зовсім. Але з відповіді Постишева можна ви-чутити, що він мусить боронити права України на-власне культурне життя і розвиток. Побли-ком із того нерівного двобою вийшов той, на-мав за собою Москву; та побіда прийшла до-Постишеву надто легко, бо не минуло кілька днів-а вістка про „самогубство“ Скрипника затря-сила світ.

Чи Постишеву, згд. московському пра-вительству властива від голодом мореної Укра-їни вирвати потрібну кількість збіжжя для по-живлення північних неурожайних сторін і про-мислових центрів --- це питання на яке посто-їтих не може дати певної відповіді. Коли ж-то голодова змора охопить і промислову зо-логу а тоді положення стає, очевидно, ще-скупіше. На всякий випадок, судячи по від-заті, добути хліб за всяку ціну, грошей і на-лиштування півдня, себто голодної України тако-упливі засобів поживи, що найбільше в тру-новіть голодної катастрофи потернеться з на-близшою силію як це було тепер, з весни.

10. ЗА ДОПОМОГУ ЗАГИБАЮЧИХ З ГОЛОДУ УКРАЇНИ.

Сотки тисяч і мільйони людей голодують, —-других стільки, коли не більше, безпосередньо-загрожені маревом голодової смерті, а з ті-час заокеанські шпихлірі розсаджують збіж-жя вагітні доки. В той час в Кансас замість збіж-жя палять кукурудзою у фабричних шльотях, і-найбогатшій збіжжю краї, Злучені Держави, Ка-нада, Аргентина та Австралія нараджують між собою, щоби засівну площу зменшити на-яких 15 до 20 процентів. Там відкаються фе-мері біля благословенства великого врожаю-тут голодом знесилені падають мужі та д-мов старці вмирають.

Цивілізований світ мусить собі здати спо-ву з того, чи, як минулої весни, хоче безліч-чекати як вимиратимуть народи Канади, Бу-бані та України, чи рішиться на негайну помі-щоби в час ухилити голодову смерть від них-від себе ганьбу безсердечності і безсиди-ї ми бачимо поміч можлива, тільки треба ш-тись зарання до діла і безліччю не повин-проминути ні одна година.

Голодова катастрофа у С. С. С. Р.

Більшовицьке „дементі“. — Інформації „Тана“. — Поява тифу і чуми.

У віденській „Райхспост“ з дня 21. липня ц. р. читаємо:

„Московські „Ізвестія“ у числі з 20. ц. м. за-явилися офіційно справозданням генерально-го секретаря Конгресу Національних Меншо-стей д-ра Амменде про голод в ССРС., поміще-ним у „Райхспост“ 16. ц. м. „Ізвестія“ назива-ють це справоздання „безглуздою провокатор-ською вигадкою німецьких націонал-соціалі-стів“. Хотять добачувати у цьому доказ, що на-ціонал-соціалісти мають теж свої впливи в Ав-стрії.

Це заперечення приймаємо де відома. Ріж-ні політичні табори приймуть якслі- погляд, що саме зі сторінок „Райхспосту“ доходить до-голосу націонал-соціалістичні чинники. Та тре-ба додати до цього ось-що: Коли справоздан-ня про катастрофальний стан харчів у Росії зво-дити до впливи націонал-соціалістів, то ці-впливи мусять бути, головню сильні — у Па-рижі!

Саме дістаємо звістку, що „Тан“ у позавчо-рашнім своїм числі помістив справоздання сво-го московського кореспондента на ту саму те-му, якої горкував д-р Амменде у „Райхспості“ 16. ц. м. Це справоздання Берляна має тим біль-ше значіння, що автор мешкає постійно у Мос-кві, а все-ж ризикує дати невідомельований об-раз усієї ситуації. Берляна каже, що звістки із-СРСР, що передіраються через цензуру, а Ев-

ропу це тільки злагіднено-делікатні вислов-и порівнянні з тим станом, який запанував у-СРСР. Берляна пише: „На країну найшла ка-строфа. Мовчанка преси у цій справі це озна-на найбільше подиву гідних явищ у сучасній Ро-сії. Настала попросту мовчазна змова проти-прохарчування населення, хоча його катастро-фальний характер став уже прилюдно відомо-ю“.

Справоздання Берляна потверджує все-що сказане у рефераті д-ра Амменде про си-туацію в ССРС. французький публіцист опису-є як поля фокриті хабаззям лежать обоголо, в-державні урядовці невблаганно відкида-ють збіжжя хліборобам. Населення почало мас-мандрувати і влада мусіла силою стримув-ати людей із голодних сіл і міст. Нині на-вже відомого комуніста, який пробував бе-з-перечувати повагу ситуації. Всімими спосо-ми силкуються вони представити, що воно та-часова“. Берляна наводить слова комісара Мо-лана про „трагічний характер ситуації“ і дає-„До голоду прилучилася його невідступна ро-варішка — епідемія тифу, і як повітомок-з України — чуми“.

Офіційно заперечують появу цих сл-мій, однак, на жаль, не можуть снити про-наслідків.

Найважливіші ті слова, якими Берляна сі-свою статтю у „Тан“:

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зна адреси і зол. Можна прислати почто-вими марками.

Однак дуже неясне те, чому Москва вважала виказаним відсунути його від політики. В російській пресі: говоритись від довгого часу про Українську Академію Наук як про гніздо українізаційної політики, зверненні проти центральної влади. Не бракує теж натяків, що піддержують пробудження нового українського націоналізму. Якщо Скрипник перед п'яти літами був ще невідомий і міг переводити в життя політику, а розумінні Леніна: національну формою, соціалістичну до суті", а нині цієї політики дальше вести не вільно; то слід пригадати собі, що саме на ці останні роки припадає колективізаційна політика Сталіна, якої яхонісна схема нависла без різниці над цілим Радянським Союзом та перемінила саме український шпикіур у "great excellence" голодуючу країну. Українська інтелігенція, що ще перед німькома роками, задовольнялася "латиномією", яка давала їй змогу плекати та розбудувувати власну мову та письменство, а жажом бачить, що діє прапором "соціалістичної суті" переводять матеріальну грубію, яка усуває всякі основи "національним формам" духа. Скрипник і його орієнтні приєднали колись Україну для комунізму принципом децентралізації. Саме відмовою цього принципу викликав демократичний Тимчасовий Уряд розрив України з Росією. Централізм Сталіна нищить цю винайдену Леніном розв'язку проблеми національностей Радянщини. Він відкидає "національні форми", що стоять на перешкоді його колективізаційній системі. Він піддає таким роком Україні думку, задовольнитись тільки "соціалістичною суттю". Старий переконаний більшовик Скрипник мабуть зрозумів, що назріває знову стара небезпека: що націоналісти будуть старатись вирівняти втрачені національні "форми" прогнанням соціалістичної "суті", що централізм може зантиса в комунізм в однім і тім самим кітлі. Своєю добровільною смертю він ще раз перестеріг перед таким розвитком подій, ще раз зложив своє життя в комунізм. Чи це що допоможе і чи якась третя сила використає конфлікт, між централізмом і децентралізацією, а тимсамим запитання: бути чи не бути українському комунізму? — це вже друга справа.

СТАТТЯ ВЕЛИКОЇ ЦЮРІХСЬКОЇ ГАЗЕТИ ПРО МОСКОВСЬКУ ПОЛІТИКУ НА УКРАЇНІ.

Означе зробимо добре, якщо зважимо на бою та-
с. «контрреволюційні» спекуляції та постарасмося до-
сміти смерть Сярипника з іншого боку, а саме як про-
яву боротьби внутрі російського комунізму за сценіза-
ціювання влади в Москві та відкинення лєнінських тез
про права національностей. Абсурдом є твердження, що
Сярипник ніє арадити комунізм. Адаже він належав до
партії від 1897 року, був засланий кілька разів заареш-
тований, брав участь у славній третій «хлібній» партії в
Лондоні. Ще недавно дуже енергійно виступав з'яв-
довиком проти єресь Троцького, як і проти залізнич-
му Рікова, Бухаріна і Томського. Сярипник займав не
тільки у партійній а також у Радянській Урядові один із
називаних урядів — був він не тільки членом Цітрал-
ного Комітету, належав до Політбюро, — але також як
народний комисар освіти мав одну з найважливіших посад
і вказівські державні машинерії так, що державні
могли його вважати диктатором України. Самі попе-

Отже мусимо відкинути погляд, мовляв, „контрреволюційні“ проєкти Скрипника є в зв'язку з інтересами чужими країнами закордонні. Так само не вільно, як ставити їх муріані з „саботажамі“ буржуазних „спеці“.

Польський продукт фабрики
Rebeco, Sp. Akc. w Poznaniu

IV.

В виду сего, Учебный Комитет предлагает Правлению Холмской духовной семинарии сообщить Комитету свой отзыв по содержанию изложенного, а равно по тому, почему Правление не доведло о сем своевременно до сведения Московской духовно-учебного Управления.

Возвешлюючи діяльність єп. Дениса, митрополита Ізяславського, в "Слові" (в ч. 31) зазначив, що під час російського наступу на Галичину він у багатьох селах Північної України проповідував "Св. Православ'я", призначаючи православне духовенство. Обов'язуючи єп. Дениса, в "Воскресном Читанні" (ч. 26) свідчить, що він лише віддавав ті убогість парафії, що самі прийняли Св. Православ'я в Почаїв. Таким чином, Митрополит

ріжних органах говорять інакше і явищам су-
перечить. Де правда? Гадаємо, що — в признан-
ні „Слова“, але в тім сенсі, що „впровадження
Св. Православ'я“ виявляється обмеженим тільки
призначенням православного духовника, а
тому з його виходом воно зникло без усякого слі-
ду. Що справу треба розуміти тільки так, як
старчаючим доказом служить той безперечний
факт, що з 200 парафій, заложених еп. Денисом
протягом семи місяців (по одній на день!) нині
не зберіглося ніодної, і ні до одної митроп. Де-
нис не сміє показатися, хоч ніяких зовнішніх
перешкод уже немає, а навпаки — його супро-
вадила би зовнішня опіка й пошана. Хібаж не
так?

В якому відношенні стояли у своїй праці на
Холмщині та Волині архим., а потім еп. Денис
і еп., а потім архієп. Евлогій? Польська опіка, яку
часто можна чути також і в українському гро-
мадянстві, уявляє собі справу так, що митроп.
Денис раніше був ідейним учнем і співробітни-
ком митроп. Евлогія, а нині є продовжителем
його русифікаційної акції. Митрополія ж у своїй
пресі постійно свідчить, що ці два діячі Пра-
вослав'я розходилися у своїх поглядах і своїй
праці так на Холмщині, як на Волині й у Гали-
чії. Українське громадянство повинно знати
правду. Остання — в представленні митрополи-
тальної преси потребує докладнішого спречизу-
вання: Евлогій був більше демократичним і
більше толерантним, ніж його ректор і потім ві-
карій Денис; перший був змушений або одобрю-
вати діяльність другого, або бодай її толерува-
ти. Та скандальна вакханалія, що творилася в
Галичині підчас російського наступу й що віло-
ма під голосним іменем „впровадження Св. Пра-
вослав'я“, створена не архієп. Евлогієм, а його
вікарієм — еп. Денисом, його холмськими ви-
хованками й співробітниками — прот. Олексан-
дром Громадським, архим. Смарагдом — та од-
водимцями, в роді покійного прот. Венедикта
Туркевича. Українське громадянство нині по-
винно цей факт знати.

Повинно теж знати й те, що з поваленням
дарату Евлогій виявляв бажання працювати для
українського відродження. „Слухайте! — казав
він авторам цих рядків, познайомлячись з ним
у 1918 р.: „Сам Бог послав Вас мені. Може за
Вашим посередництвом мені пощастить навя-
зати контакт з українським громадянством. Бо
хто грішив, а на мене спадає покая!“ --- Реш-
гаж єпископів України, а серед них і єпископ

Кременецький Денис, під цей самий час, і не
думала про це, підписала „клятвенное обяза-
тельство“ виконувати ухвали Всеукраїнського
Церковного Собору та „в усім повинуватися
Найсвятішому Патріярху Тихонові, а по його
смерті законному його наступникові, і крім
того представникові всієї Української Церкви,
Преосвященному Митрополитові Київському Анто-
нію“, а в разі його смерті --- його наступни-
кові (дивись: виписки з ухвал Собору всіх
Українських Єпископів 5. грудня 1918. р. надру-
кована в „Церковних Відомостях“ ч. 7. --- 1919
р. у Петрограді).

Хай читачі собі міркують, чи еп. Денис і
архієп. Теодос, яких підписи знаходимо під
цією ухвалою, зрадили своєму „клятвенному
обещанію“ чи залишаються йому вірними,
якось погодивши його з автокефалією своєї
Церкви.

Вох підкреслює, що „корінне розходження
Митроп. Евлогія й Митроп. Дениса в погля-
дах залишилося й нині, що перший є неспри-
мим противником нового церковного устрою
в Польщі, а під адресою другого --- Митроп. Де-
ниса --- мав десь повторити слова з Тараса
Бульби: „Ну, що, синку, помогли тобі твої
ляхи?“

Вох розходитьсь з митроп. Евлогієм у по-
глядах на положення речей і, очевидно, тієї
думки, що Митроп. Денисові помогли. Я теж
погоджуюся з ним, що помогли.

І справді: 1) високі державні дотації та за-
помогі; 2) непомірні податки з духовенства й
церков; 3) величезні оплати зі шлюбних і роз-
водових справ та за нагороди духовенству; 4)
доходи з церков. крамниць, з вина і свічок; 5)
продажа церковних лісів та ґрунтів і т. д. ---
Усе те, разом взяте, створює для митрополита
побори, яких немає президент „країни доля-
рів“, а для єпархіальних єпископів --- достатки,
з якими не зрівняються побори ні одного з пре-
зидентів держав європейських.

До того ж і російська Церква, що цілкови-
то збанкрутувала в Росії, міцно держиться й
успішно поступає на цілому світі лише в Поль-
щі. Якже можна говорити, що митроп. Дени-
сові не помогли?

Очевидно, митроп. Евлогій в данім разі
грубо помиляється. Ант. Гірський.

Новий самоуправний закон.

XL

РЕВІЗІЙНІ КОМІСІЇ.

Предсідник провідного органу обов'язаний
поставити на денному порядку найближчого
засідання ради звідомлення ревізійної комісії,
або й вияснення провідного органу. У випадку,
коли рада, вислухавши думки ревізійної комі-
сії, не схоче прийняти до відома звідомлення
про бюджет, про те, як затвердили річні рахунки
і біляси або на підставі звідомлення ревізій-
ної комісії піднесе заміти проти провідного ор-
гану, тоді предсідник ради перешле негайно
прийняте її рішення надзірній раді, а ця розса-
дить заміти проти провідного органу, проти
предсідника або поодиноких його членів і
дасть відповідні доручення. Про вислід цих до-
ручень надзирна влада повідомить негайно ін-
тересований провідний орган.

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД.

Новий самоуправний закон уповноважує мі-
ністра внутрішніх справ видавати в порозумінні
з міністром скарбу розпорядки про устроєві ор-
ганів самоуправних зв'язків, коли будуть твори-
тися і касувати установи і підприємства тих
зв'язків.

Рішення волосної — міської — ради мають
правну силу, якщо затверджує їх надзирна рада
у справах, коли волосна — міська — рада: 1)
означає рід і число службових становищ і ви-
соту привласнених до них платень, 2) означає
норми винагороди або відшкодування, дієт і
коштів подорожі для членів управи, 3) означає
приписи про смертальну безпеку професій-
них функціонерів волости — міста — влі і сир-
іт по них, 4) означає місцеві статутні (місцеві
аранж. постанови), наскільки волость — місто —
мають таке право, 5) рішає про купню, заміну,
продаж і передачу у застав прав і нерухомо-
стей, гіпотечного обтяження і передачі в наем
на більше як шість літ нерухомоств, установ
і підприємств або признає на них концесії на
час більше шести літ, 6) робить або приймає
даровину і записи та установавання або обіймає
фундацію, 7) устійнює і змінює назву дільниць,
вулиць і площ та ставить пам'ятники на при-
родних пластах, а також 8) рішає про чинить-
би в натурі. Те саме токоється рішенням управи

коли йде про наем нерухомоств, установ і під-
приємств або концесію на них понад три роки.

Надзирна влада, що затверджує вище наве-
дені рішення, видасть своє рішення до 60 днів
від дня пересланої їй постанови. Коли ці рішен-
ня не будуть затверджені, тоді волость — мі-
сто — має право до 14 днів, від коли дістали
відповідь, право відкликатися до безпосеред-
ньо вищої влади, що рішає остаточно. У кож-
ному випадку рішення міністра внутрішніх
справ є остаточно в адміністративному ході ін-
станцій.

Поза постановами, що їх містить новий са-
моуправний закон, залишаються у правній силі
дотеперішні спеціальні постанови (про міжко-
мунальні зв'язки, шкільні справи, сусільну опі-
ку, санітарні, промислові, будівельні, дорогові
та водні справи, затвердження фундацій, запи-
сів і інших), які дають властивій владі право рі-
шати про інші постанови, прийняті устроєвими
органами самоуправних зв'язків. Мають надалі
свою силу дотеперішні управління скарбовою і
надзірною владою у бюджетових і фінансових
справах.

Є неважні постанови устроєвих органів во-
лости — міста, — коли вони порушують сутні,
формальні вимоги, або що є суперечні з обов'яз-
зуючим правом. Війт — бурмістр — президент
міста — є обов'язаний такі рішення завісити (за-
сисувати) та переслати негайно надзірній вла-
ді, яка рішає про їх важність.

Волосна — міська — управа з уряду або на
поклик надзірної влади мусить стримати до 14
днів виконання прийнятого рішення ради, яке на
думку управи або влади є невикональне, або су-
перечне з інтересом волости — міста. Припинен-
ня у такий спосіб рішення стає важне, коли той
сам устроєвий орган, що прийняв припинене рі-
шення, прийме його ще раз більшістю двох тре-
тих голосів законного числа членів на не-близь-
кому засіданні, на якому ця справа мусить сто-
яти.

Надзирна влада, безпосередня і вища, має
право переводити інспекцію урядів, інституцій,
уряджень, підприємств і заведень самоуправних
зв'язків, розслідувати на місці і піддати ревізії
цілість і поодинокі відділи самоуправної госпо-

дарки під формальним і матеріальним оглядом
переглядати акти і вглядати у спосіб поведінки
поодиноких справ. Про вислід інспекції або ре-
візії надзирна влада повідомить управу даного
самоуправного зв'язку найпізніше до 60 днів
закінченої інспекції або ревізії.

Пос. д-р Ст. Баран.

Студентський католицький конгрес.

ПОЗНАНЬ, 26. 7. ПАТ. У вікторок сави-
лися наради академічного Католицького Со-
в'язського Конгресу. На вечірньому засіданні
прийнято низку резолюцій, після чого представ-
ники югославянського, чехословацького і украї-
нського студентства дякували президії за при-
няття й організування конгресу. Сьогодні
учасники Конгресу виїхали до Гіезна, опісля
удадуться до Торуня й Данціга.

Реформа навчання історії в Німеччині.

БЕРЛІН, 26. 7. ПАТ. Німецький міні-
стер внутрішніх справ д-р Фрік переслав урядові
союзних країв обіжники, який дає вказівки на
до реформи навчання історії в німецьких шко-
лах. Підручники і виклади мають пропагувати
теорію про вищість нордійської раси та її місце
в Європі. В науці історії Німеччини не можна
обмежуватися до території, замкненої в границях
нинішньої Німеччини, бо третина німців живе
сьогодні поза її границями. В Німеччині
молодь наказано впоювати думку, що найваж-
нішим ділом середньовічної Німеччини було
добути краї на схід від Лабі та що її територія
аж поза Вислу були рідною германською землею
тоді, коли славянські племена як біди жили
серед багон Прип'яті. Головна увага має
бути звернена на останніх 20 літ історії
Німеччини, головни на світову війну, розбиття
німецької національної сили ворожими силами,
на версальській трактат, банкрутство німець-
ського світогляду, а вкінці на пробудження
народу до боротьби за рурський басейн і впро-
могу націонал-соціалістичної ідеї свободи.

Німецько-австрійська ворожнеча.

ВІДЕНЬ, 26. 7. ПАТ. Над Австрією по-
нився сьогодні знову німецький літак і роки
летючки звернені проти австрійського уряду.
Австрійське посольство в Берліні застерігає
в німецькому уряді проти нового порушення
міжнародного права.

Кари за затонення корабля.

МОСКВА, 26. 7. ПАТ. Скінчився тут про-
цес проти залоги корабля, що затонув не-
далеко на Волзі під Ярославом. Капітан корабля
засуджено на кару смерті за занедбані догля-
ду, інших обвинувачених на кару в'язниці.

По широкому світі.

— На останньому засіданні президії гос-
дарської конференції в Лондоні рішення
бути пленарне засідання в четвер. Тогож
конференція буде відложена без означення
чинця.

— Долішній Єгипет навістив сильний зем-
трус і наробив значних шкід.

— В Німеччині живе 250.000 тисяч
хорих на умі.

— Над островом Порторіко пере-
страшний гураган, спричинюючи велике
звешення.

— Один гідроплан італійської ескадри
Бальбо мусів на подорожі до Європи заминути
з дороги й осісти в Кале. Летун здоров.

— Сталін і Воршилов переїхали
новим каналом, що зв'язує Біле море з Баль-
ським, причому оглянули порти полярної
ської бази.

— У Сугемітоні відкрив кор. Юрій
тенський док, у який може зміститися
плав обємом у 100.000 тон.

Шумського викинули з компартії.

З Москви повідомляють, що централь-
ний виконавчий комітет української комуні-
стичної партії рішив викинути з партії б. членів
освіти Шумського та члена української ака-
демії наук Джуриця. Оголошений комітет
стверджує, що Шумський не зважаючи на
сті упійнення, щоби зберігав основи комуні-
стичного націоналізму і кермував тайною
лістичною соціалістичною організацією.
Зносилася з закордонними колами інтер-
ністів. Комунікат стверджує, що Шумський
адаштовано.

За редакцію підписав Олександр А.